

»ČLEKI JE
NAJLEPŠI
TISTI RAM,
GDE SE JE
NARAUDO«
STR. 3

»GE SAM
EDNO ZIMAU
SAMO DJABKE
PA KRÜJ DJO«
STR. 6

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 9. oktobra 2008 ☀ Leto XVIII, št. 41

SREČEVATI SE IN POGOVARJATI SLOVENSKO

V besede iz naslova bi lahko strnili bistvo prvega strokovnega srečanja porabskih učiteljev in vzgojiteljic v šolskem letu 2008/09, 25. septembra v Monoštru. Že na letošnjem majskem srečanju so porabski pedagogi v evalvaciji poudarili, da si želijo predvsem jezikovna izobraževanja in več priložnosti za rabo slovenščine ob ustvarjalnih pogovorih s kolegi. V program strokovnih izobraževanj smo zapisali 4 srečanja, na katerih bomo poleg jezikovnih, predvsem komunikacijskih tem uza-veščali poučevanje slovenščine kot drugega jezika, spoznavali delo z mladimi novinarji na šolah, prepevali slovenske pesmi (za uvodno motivacijo na strokovnih srečanjih), ustvarjali dialoge, zbirali učencem primerna gradiva za popestritev pouka in drugo.

Z uvedbo dvojezičnega pouka na gornjeseniški in števanovski šoli pa so povezana tudi upravičena pričakovanja po dodatnih strokovnih izobraževanjih razrednih učiteljev, predvsem pa jezikovna izobraževanja predmetnih učiteljev, ki ne obvladajo slovenskega jezika. Na problematiko, predvsem na seniški šoli, opozarjamo že nekaj let, a brez odmeva pri omenjenih. Tako ravnatelj,

Mag. Valerija Perger, višja svetovalka za slovensko šolstvo v Porabju

ki je odgovoren za strokovno ustrezen pedagoški proces v okviru sprejetega programa, kot tudi učitelji sami bi se morali zavedati, da se ustreznega znanja slovenščine kot součnega jezika pač ne da pridobiti čez noč. Vsekakor bo potrebno – v okviru trenutnih možnosti – pomagati in pogovori v to smer že potekajo.

Zavod RS za šolstvo pa skupaj s slovenskim šolskim ministrstvom ob začetku šolskega leta ponudi – poleg izobraževanj za učitelje – tudi številne dejavnosti in še marsikaj za porabske učence, na primer: v narod-

nostne inštitucije bo prihajalo vse leto nekaj naslovov otroških in mladinskih revij, knjižnice na šolah bomo obogatili z novimi knjigami za učence in učitelje, na zimsko šolo v naravi bomo povabili tudi števanovske in seniške učence. Naš Miklavž bo malčke v vrtcih obdaril z lepimi igračkami. In še kaj večjega bo. 25. novembra pa se bodo učitelji in kulturni delavci odpravili na kulturni večer v Maribor, kjer si bodo v SNG ogledali Cankarjevo dramo Za narodov blagor. Prav tako smo skupaj razmišljali tudi o naslednjem Seminarju slovenskega jezika in kulture v Sloveniji. Poenotili smo se o kraju in času seminarja: največ udeležencev bi si želelo na Bled, in sicer od 22. do 26. junija 2009.

Vprašanje je bilo tudi, kaj bo s 3. jezikovnimi počitnicami za porabske učence v Piranu. 3. jezikovne počitnice v organizaciji Zavoda RS za šolstvo, Zveze Slovencev in OŠ Piran bodo, če jih bomo pripravili in izvedli v iskrenem sodelovanju, medsebojnem zaupanju, brez podtikanj, laži in politikantskih spletk. Šola naj ostane šola ne pa politični peskovnik. Tudi v Porabju...

Učitelji in vzgojiteljice na strokovnem srečanju

Valerija Perger

Po novem: Slavistično društvo Prekmurja, Prlekije in Porabja

DEJANJE SRCA IN VERE, DA JE MOGOČE ŽIVETI VZPODBUDNO

Na izredni seji občnega zbora Slavističnega društva Prekmurja in Prlekije - predsednica Vera Granfol - so soglasno sklenili, da se bo stanovska organizacija z imenom in vsebino razširila v Porabje, med člane pa povabila tudi druge izobražence. Za profesorja Francija Justa, pobudnika pridružitve slavistov iz Madžarske, je imel dogodek velik simbolični pomen; gre za »dejanje srca in vere, da je mogoče živeti vzpodbudno!«. Simboličnemu koraku bodo sledila praktična dejanja, med katerimi je na prvem mestu organizacija slavističnega

kongresa prihodnje leto v Monoštru. S tem bo sklenjen krog vsakoletnih najvišjih slavističnih dogodkov v sosednjih državah, in sicer po Zagrebu leta 2006, leto pozneje v Trstu in v začetku oktobra v Celovcu. Na pogovor v Mursko Soboto je prišla tudi odgovorna urednica Porabja Marijana Sukič, ki bo ob mag. Valeriji Perger nova članica upravnega odbora razširjenega prekmursko-prleško-porabskega društva. Čeprav je na začetku vsaj na videz večji poudarek na simboliki, lahko postane skupna organizacija pomemben dejavnik ohranjanja slovenske

besede v Porabju in med Slovenci na Madžarskem nasploh. Med člane bodo povabili tudi slaviste in slovenske izobražence iz Sombotela in Budimpešte. Sicer pa so v Slavističnem društvu pripravili nekaj vsebinskih poudarkov, ki jim bodo namenili pozornost. Med naloge so zapisali pojasnjevanje vloge stroke pri oblikovanju slovenske narodne zavesti, v tem okviru želijo skrbeti za primeren odnos do kulturnih dobrin, s pobudami si prizadevati za živ spomin na pomembne dogodke v slovenski kulturni preteklosti, vzgajati člane v strokovne aktiviste; skrbeti

za utemeljevanje njihove narodne zavesti predvsem s sodobno strokovno argumentacijo, za povezovanje in dojemanje življenja in problemov Slovencev v vsem narodnem prostoru. Na ta način bo razširjen krog delovanja vseh, ki so v Prekmurju, Prlekiji in Porabju strokovno predani slovenščini. Ali kot pravi predsednica Vera Granfol: »Zavedamo se, da imajo le beseda, njeni razlagalci, ustvarjalci in širitelji to moč, da presežejo meje, seveda spoštuječ drug drugega in njegovo besedo. Le tako lahko prestopamo fizične in duhovne meje,

ki nas ločujejo. Hkrati želimo slovenisti - kdo drug pa je navezadnje za to prvi pok-lican - simbolno pokazati, da je doslej pogosto odrinjeno Porabje vendarle del nas. Želimo si, da ta na videz mali, a pomemben korak sprejmejo vsi Slovenci v matični domovini in da postane Porabje zares del nas.«

Pobudo za organizacijo kongresa podpira Slavistično društvo Slovenije, posebno pozornost je predlogu namenil tudi dosedanji prednik Miran Košuta, sicer Slovenec, ki živi v Trstu.

eR

Večernica Ervinu Fritzu

VRANE – NAJBOLJŠE DELO OTROŠKE IN MLADINSKE KNJIŽEVNOSTI

Večernico, nagrado za najboljšo delo otroške in mladinske književnosti, natisnjeno lani, je prejel pesnik in prevajalec Ervin Fritz za pesniško zbirko Vrane. Zgodilo se je na srečanju slovenskih mladinskih pisateljev Oko besede v Murski Soboti. Tudi tokrat v odlični organizaciji Podjetja za promocijo kulture Franc-Franc in s sodelovanjem revije Otrok in knjiga. Srečanja se je udeležilo preko petdeset pisateljic in pisateljev iz Slovenije in Marko Kravos iz Trsta, edini iz vrst slovenskih literarnih ustvarjalcev v sosednjih državah. Za uvod v srečanje je bila filmska projekcija slovenskega mladinskega filma Hit poletja, posnetega po literarni predlogi Ferija Lainščka. Temu praktičnemu uvodu je sledil simpozij na temo »Slovenska mladinska književnost in film«. Simpozij je pripravila revija Otrok in knjiga, moderirala pa Darka Tancer Kajnih. Udeležencem srečanja je Franci Just predstavil knjigo Miška Kranjca Potnik pod večer, ki je posvečena pisateljevi

stoletnici rojstva, za prijetno razpoloženje pred podelitvijo večernice je poskrbel gledališki in filmski igralec Vlado Novak z monodramo na temo malega človeka, za zaključek Očesa besede pa je bila ekskurzija v Radgonsko-

Dobitnik Večernice Ervin Fritz

Kapelske gorice v organizaciji gornjeradgonskega Zavoda za kulturo, turizem in promocijo, ki ga vodi Norma Bale, tudi voditeljica podelitve večernice. Osrednji del Očesa besede so simpoziji, tokrat, kot rečeno, na temo Slovenska mladinska književnost in film. Zdravko Duša je za

uvod v razpravo v tekstu Ko se beseda razpira v pogled in branje v gledanje, napisal: »Pravilo je, da so literarne uspešnice zaželeno gradivo za filmsko oziroma televizijsko adaptacijo. Če pogledate seznam knjiž-

ničnega nadomestila, so med izvirnimi avtorji čisto na vrhu skoraj izključno pisci za otroke in mladino. Torej je literatura za mlade največji vir uspešnic...« Obsežno razpravo je prispeval tudi Vitan Mal, eden pomembnejših slovenskih mladinskih pisateljev, kajti po njegovih delih je bila po-

sneta vrsta kakovostnih in zelo gledanih mladinskih filmov in televizijskih nadaljevank, denimo Poletje v školjki in Sreča na vrhovi. Sicer pa je bilo na simpoziju še več tehtnih teoretičnih razprav priznanih avtoric in avtorjev, ki se ukvarjajo z mladinsko in mladim namenjeno literaturo. Vse povedano bo objavljeno v reviji Otrok in knjiga. Predsednik petčlanske žirije za izbor najboljšega izvirnega dela za otroke in mladino, pisatelj Tone Partljič je povedal, da so člani žirije prebrali več kot sto knjig in ugotovili, da je izbor petih nominirancev preozek, moralo bi jih biti deset in morda bi uvedli še večernico za življenjsko delo. Tone Partljič je tudi poudaril, da je vsaj četrtina lanske knjižne produkcije za otroke in mladino na visoki kakovostni ravni, na kar smo lahko ponosni. Vrane Ervina Fritza so izstopale od vsega začetka, ker jih odlikuje inovativen način obravnave znane pesniške motivike - vran, ki je jasen in prepričljiv ali kot je

podčrtala žirija, da gre za izjemno večšega in ustvarjalnega pesnika. Med nominiranci so bili še Na zeleno vejo Andreja Predina, Kako je Oskar postal detektiv Andreja Rozmana - Roze, Štiri črne mravljice Anje Štefan ter Hektor in mala šola Dima Zupana.

Pesnik Ervin Fritz je o svojih Vranah povedal, da je izbral zgodbi in situacije ter jih opletel z vrsticami in rimaми, »da bi se vam zdele nenavadne, prav posebne, kratkočasne in osupljive, duhovito zašpičene in izpeljane na vsakem koraku ... Ah, ja, omrežiti vas želijo z lepoto.« Nagrado večernica podeljuje mariborska časopisna hiša Večer; Ervinu Fritzu jo je izročil direktor in odgovorni urednik Uroš Skuhala. Udeleženci Očesa besede so pesniku, prevajalcu, akademiku Tonetu Pavčku, ki je leta 1996 za zbirko Majnice prejel prvo večernico, poslali voščilo ob njegovi osemdesetletnici, ki jo je imel 29. septembra.

Ernest Ružič

»Čleki je najlepši tisti ram, gde se je naraudo«

S tejni rečami se je začela konferenca v Slovenskem kulturnom in informativnem centru v Varaši 26. septembra, štera se je spravljala z ljudskim stavbarstvom (népi építészet) v Porabji. Konferenca, štero je organiziralo Porabsko kulturno in turistično društvo Andovci, je zato malo ovaška bila, ka so predavatelji gučali v domanjoj porabskoj rejči.

V prvom tali je domanja etnologinja (néprajzkutató) *Marija Kozar* pripovedjala o tom, kak so sinčarski plebanoš in pisatelj Jožef Košič dojspisali v svoji knjigaj, v kakši ramaj pa kak so živeli Slovenci v krajini med Mürov in Rabov pred blüzi dvejstau lejtami. Zidali so prausne iže z borovoga lesa, takzvine cimprane iže, štere stene so namazali z blatom pa z vapnom dojobejlili. Raura so nej meli, küjali so v dijnati izaj, črni künjaj. V mali izaj so vküper živele dve ali tri držine pa samo najstarejši brat, vert je leko na posteli spau.

(levéltár) v Somboteli najšli. V tej leko preštemo, ka

znamanüje, ka več ramov vküper stogi (tau najde-

njom Seniki v šestdeseti lejtaj, Lazarno izo so raznok pobrali pa na nauvo postavili v sombotelskom Škanzeni. Tau je zdaj iža Slovincov v Somboteli.

Etnologinja *Jelka Pšajd* iz Pokrajinskega muzeja Murska Sobotata je na kejpaj nutpokazala, kakšne fajte ramov gestejo v Pomurji (tau znamanüje sausadnjo Prekmurje, Prlekijo pa Slovenske gorice). Slovenci v tej krajinaj so ranč tak cimprače, tučence pa rame iz cügla redili.

pamet vzememo, ka majo v Prlekiji portale iz kamna (kókeret) na dveraj.

Po končani predstavitvaj so udeleženci konference odišli v porabske vesnice, ka bi nej samo kejpe, liki prave stare rame tö vidli. Oprvin so si poglednili škedenj v Števanovci, štera je edina zidina v našoj krajini z originalnov slamnatov strejov, če je rejsan ta že fejst na nikoj prišla. Pri rami strine *Irene Domiter* je *Endre Nagy* gučo o tom, kak so inda šagau meli strejo pokrivati. Pri drugom, veukom rami v taujoj vesi si je sku-

Predavatelji na konferenci, Marija Kozar Mukič, Jelka Pšajd in Endre Nagy

so na priliko v Sakalauvci meli tučanco, štera je bila vrejdna sedem krav ali ka so v starom rami z dvöma izama v Števanovci živeli s sedmimi mlajšami. Zvün držin pa leko spoznamo iz inventarov tau tö, ali so meli klejt, škedenj ali celau kovačnico.

Lesni inženir (faipari mérnök) *Endre Nagy*, voditeu Muzejske vesi v Somboteli, je zbranim gučo o tom, kak so porabski rami ovaški bili od tisti v krajini Őrség. Vesnice v Porabji so zvekšoga raztrausene, pri poštiji so

mo na Gorenjom Siniki). Pred več kak dvejstau lejtami je casarica Marija Terezija zapovedjala, ka morejo names-to cimprani iz tučence iz ilojce pa slame zidati. V Porabji se je tau zgaudio, v Őrségi nej. Tau je eške tö ovak, ka v Porabji se leko skaus edne dveri na srejdinutstauipi, indri pa nücajo več dveri. Pri nas je bilau inda največ ramov v obliki litere L ali ramov s štiri strani zaprejtim dvoriškem. Na konci 19. stoletja so začnili zidati s cügla, pa zidati »šatore« (streja nad dveri – »kódisállás«). Inda svejta so iže nej raura mele, dim je v ednoj samoj sobi biu, pred stau lejtami so začnili künje

Udeleženci konference

Endre Nagy guči o cimprani iži na Verici

O držinaj dosta leko zvejmomo iz teštamentov vertov, štere inventare so v arhivi

samo Slovenska ves, Sakalauvci pa Dolenji Sinik. Pri nas gestejo »krošli« tö, ka

brezi dima postavlati. Ram s črnov künjov so muzejci najšli na Gore-

Najbole srmački lidgé na bregaj so tau ponücali pri tom, ka so meli. Lejs, ilojco pa vapno. Originalne cimprane iže so v Prekmurji do gnes ostale samo dvej, depa gnes je lidgé pá zidajo. Cügeu so nücali samo veuki pavri, šteri so lejs pa maro odavali. Meli so peneze pa čütenje za lejpo. Dveri so s farbami lepau okinčali, zidali so šatore, trnace pa verande. Dosta iz ma takzvine »švisli« tö, tau so lüknjaste deske na podauknaj, prejk šteri se je ram lüfto. Takše so včási napravili na škednjaj tö. Zidine na lejvoj pa pravoj strani Müre so nej sploj ovaške, samo tau leko na

pina poglednila trnac pa zamanico. Kak je *Zoltán Horváth*, sausednji vert tapravo, je ram inda svejta mesarija pa krčma bila, samo so komuništarge vse dali zaprejti, domanji vert pa je odskočo v Meriko. Na konci so se udeleženci eške odpelali na Verico, gde je pri gostišči cimprana iža lepau gorbnavljena.

Konferenca je pokazala, ka eške dosta lejpi ramov geste v Porabji. V gnešnjom cajti pa leko najdemo ideje pa znanje v zidarski tradiciji naši starcov.

-dm-

OD SLOVENIJE...

V Slovenijo prispela prva Patria

V Slovenijo je konec septembra prispel prvi finski oklepnik Patria. Natančna lokacija oklepnika sprva ni bila znana, nato pa so na vadišču Slovenske vojske na Baču pri Pivki že potekala usposabljanja slovenskih vojakov za pridobitev certifikata za ravnanje z oborožitveno postajo Kongsberg. V okviru teh usposabljanj je na Baču potekalo bojno streljanje z novim Patriinim oklepnikom in novo oborožitveno postajo. Predstavitve vozila in prevzem oklepnika v validacijo sta predvideni v prihodnjih dneh. Z ministrstva za obrambo pa so sporočili, da zaradi zamude pri dobavi patrij izvajalcu zaračunava pogodbeno kazen. Pri tem so pojasnili, da bi moralo prvo vozilo biti dobavljeno maja, vendar je ministrstvo zaradi nezadovoljivih rezultatov verifikacijskih testiranj Elbitove oborožitvene postaje 12,7 mm zavrnilo možnost dobave vozila. Kot so poudarili na ministrstvu, se je izkazalo, da Elbitova oborožitvena postaja ni ustrezala pogojem v pogodbi, zato so jo z aneksom k pogodbi zamenjali z oborožitveno postajo proizvajalca Kongsberg.

Vlada razrešila generalnega direktorja policije

Vlada je razrešila generalnega direktorja policije Jožeta Romška in državnega sekretarja na ministrstvu za notranje zadeve Zvonka Zinrajha. Jože Romšek bo 8. januarja 2009 s položaja generalnega direktorja policije odšel na lastno željo, ker izpolnjuje pogoje za redno upokojitvev po splošnih predpisih. Za upokojitvev se je odločil že pred časom in o tem obvestil tudi ministra za notranje zadeve, so sporočili z notranjega ministrstva. Na ministrstvu za notranje zadeve so pojasnili, da bo minister za notranje zadeve Dragutin Mate zdaj razpisal natečaj za izbor novega generalnega direktorja, da bo lahko delo policije nemoteno potekalo in da bo nova ministrica ali minister lahko čim prej izbral(a) novega generalnega direktorja policije.

Slogan, pod katerim smo se tokrat srečali z zamejskimi Slovenci je bil »V SLOGI JE MOČ«. Na ta način smo želeli potrditi,

Akademkinja prof. dr. Zinka Zorko je spregovorila o problematiki v zvezi s časopisom Porabje

da resnično samo ljudje, ki spoštujejo svoj narod, svoje ljudi, ne glede na to, kje živijo in delajo, lahko v življenju dosežejo svoj cilj in notranje zadovoljstvo.

Srečanje z zamejskimi Slovenci je potekalo v soboto, 27. septembra, na opuščeni osnovni šoli Slemen, kot simbolično opozorilo za vse, da se z zaprtjem šole lahko konča tudi del narodne zavesti in njegove identitete. Srečanje se je pričelo z okroglo mizo, ki so se je udeležili predsedniki manjšinskih organizacij in predstavniki občine Selnica ob Dravi z županom Jurijem Lepom.

»Spoštuj očeta in mater ...« z božjo zapovedjo je pričel svoj nagovor dr. Borut Holcman, pomen same zapovedi je v nadaljevanju obrazložil z besedami: »Pomen božje zapovedi je širši in ne pomeni samo tega, kar si običajno predstavljamo. Zapoved nam daje vedeti, da v kolikor se odpovemo svojemu narodu in svojemu jeziku, nas ne bo več. Danes je nujno potrebno poznati zgodovinsko resnico. Slovenci, ki živijo zunaj matične domovine, imajo drugačno slovenstvo, morda celo kvalitetnejše kot mi, ki ga živimo znotraj nje. Premalo smo ponosni na to, da lahko govorimo slovensko, da pa je vse

skupaj bolj zaskrbljujoče, pa od nas celo na akademiji zahtevajo, da svoje strokovne članke pišemo v angleščini,

kar je na sploh neverjetno za narod, ki želi ohraniti svojo identiteto. Zato smo lahko ponosni na Primoža Trubarja, ki je v težkih časih povzdignil narodno zavest in slovensko besedo«.

»Čutim se, da sem tukaj tudi predstavnica Vas zamejcev, ki ste bili nekoč za trdo mejo.« je v svoji uvodni besedi povedala v zamejstvu nad vse priznana in čislana akademkinja prof. dr. Zinka Zorko. V nadaljevanju je spregovorila o problematiki v zvezi s časopisom Porabje, ki ga izdajajo zamejski Slovenci na Madžarskem. Opozorila je, da kakorkoli je naročnina nizka, je za veliko večino prebivalcev Porabja previsoka in potrebno bo posredovati, da postane časopis brezplačen, saj ga nujno potrebujemo za širjenje slovenske besede in njeno ohranitev v še tako za nekatere Slovence oddaljenih krajih. Posebej je opozorila na velik pogum koroških Slovencev pri ohranitvi slovenske besede, predvsem knjižne slovenščine, za kar gre v veliki meri zahvala Mohorjevi družbi. V nadaljevanju je bil govor o različnih narečjih in na to temo smo si ogledali kratek film in prisluhnili zvočnemu zapisu.

»Beneški Slovenci in Rezija predstavljata dodaten pro-

V SLOGI JE MOČ

blem. Veliko je bilo govora o tem, da se rezijanščina prizna kot eden izmed slovenskih jezikov. Rezija je edina izmed zamejskih skupnosti, kjer je rezijanščina tudi obvezen predmet v šoli. Vendar to ni dobro, da se otroci učijo narečja, potrebno je učenje knjižnega jezika,“ je v svoji razpravi nadaljevala dr. Zinka Zorko.

Po širši razpravi o problematiki v zamejstvu je dr. Janko Zerzer opozoril na še en problem, s katerim se bo potrebno v kratkem soočiti, in sicer je to preimenovanje zamejskih Slovencev. S padcem meja namreč to niso več zamejci. Med drugim pa je opozoril, da na uporabo slovenščine v veliki meri vpliva socialni status, okolje in predvsem družina. Okrogla miza se je zaključila z besedami dr. Vlaste Krmelj: »Govorimo o gospodarskem, okoljevarstvenem in socialnem vidiku razvoja. Končno pa smo spoznali, da je potrebno upoštevati še kulturni vidik in pri tem moramo sodelovati vsi.«

Po resnem delu druženja z zamejskimi Slovenci se je pričel družabni del, katerega tradi-

petčlanska strokovna komisija določila zmagovalca v kuhanju golaža in v najlepše urejenem okolju ob ognjišču s celotno podobo ekipe, ki se predstavi tako na kulturnem kot kulinaricnem področju, značilno za kraj, od koder prihaja.

Rezultat tega tekmovanja je bil sledeč. *Kuhanje golaža*: 1. mesto: Žavcarjev vrh, 2. mesto: Monošter, Porabje, 3. mesto: KKZ Celovec (Avstrija). *Celostna podoba*: 1. mesto: Čepinci, 2. mesto: Žavcarjev vrh, 3. mesto: Gradišče na Kozjaku.

Nekateri izmed sodelujočih so se prvič udeležili tekmovanja v kuhanju golaža. Imeli so kar nekaj začetniških težav, predvsem z ognjem in samimi kotlički. Vendar so tudi to uspešno premostili in delo komisije o določanju zmagovalca je bilo zelo težavno. Tokratno, četrto kuhanje golaža pa je bilo tudi zadnje, saj bomo v naslednjem letu golaž zamenjali za tradicionalne jedi, značilne za okolje, v katerem živijo ekipe. Na ta način bomo spoznali jedi, katerih do sedaj nismo poznali, oziroma jih doma redkeje pripravljamo.

Na srečanju so se sklenila nova prijateljstva in povezave z dru-

Člani ekipe iz Čepincev in Porabja

cionalni del je kuhanje golaža na odprtem ognju. Tokratnega tekmovanja, četrtega po vrsti, se je udeležilo devet ekip. Žal, sta v zadnjem trenutku odpovedali udeležbo ekipi iz Gropade in Pavza iz Selnice ob Dravi. Kot vsako leto je tudi tokrat

štvi. Steklo je precej dogovorov o nadaljnjem sodelovanju in izmenjavi, predvsem na kulturnem področju. Uspeli smo zaključiti še eno srečanje z zamejskimi Slovenci in dokazati, da je resnično V SLOGI MOČ.

Janez Urbas

Manjšinski festival v Budimpešti

Minaulo je eno leto, lokalna samouprava je letos tó organizirala dneva Havanna (Havanna je stanovanjsko naselje 18. okrožja v Budimpešti). Tej dnevi so držali letos en teden, od 13. do 21. septembra. V taum tjedni je manjšinski festival tó. Slovenska samouprava v 18. okrožji vsakó leto pozove skupino iz Porabja ali pa z matičnega rosaga, stera gora staupi na tej prireditvi. Letos smo pozvali folklorno skupino iz vasi Koren iz Slovenije. Skupina je z veseljem sprejela našo povabilo in so se v soboto, 20. septembra, pripelali v Budimpešto.

Naši nastopajoči so več kak pau vóra bili na odri. Najprvin so štirge moški popejali ljudske pesmi, po tistim so pa folkloristi meli nastop. Folklorna skupina dela od leta 1973. Pleše plese iz domačega kraja in okolice. Gvant majo tak zašitoga, kak so indasvejta nosili.

Gda so svoj program končali, potistom so na oder prosili gledalce pa so z njimi plesali tadale. Hejc so tó delali. Eden

Folklorna skupina iz Korena

moški si je na stolec dola vsejo pa noge ranc djau, drugi moški je pa dola poklekno pred njim pa je med odprejtimi nogami svojo glavau mogo dola pa gora migati pa med tistim kokautino nauto spejvati. Moški, steri je sejdo, ga je probo z

rokami za vüje včesniti. Če se ma je tau pršikalo, te je prišo drugi na red. Gledalcom se je tau tó sploj vidlo. Tak ka smo

leko ponosni bili na vsakšoga, steri so nastopili, ka so vsi veliko ploskanje zaslužili.

Po nastopi smo gostom pokazali našo pisarno pa prostor, gde mamó djilejše, pa menkše prireditve. Pri bejlom stauli smo se zahvalili njim, ka so se

vzeli za tašno dugo paut pa prinesli k nam živo materno rejč, pesem pa plese. Večer smo se z metronom (tau v Sloveniji nejga) pelali do parlamenta. Po tistim smo poglednili televizijsko hišo, baziliko svetega Štefana, Citadelo, Ribiško trdnjavo (Halászbástya) in grad. V nedelo smo poglednili znamenitosti Budimpešte. Malo nas je mautilo, ka te dva dni so demonstracije držali, pa so ceste zaprejte bile in smo morali krauziti.

Hvala še enkrat vsakšoma, sto se je potrüdo zatau, ka se je prireditvev tak dobro prešikala in smo lejpa dva dneva lahko vküper preživeli. Pa vüpamo, ka se ešče srečamo, pa tau prijateljstvo gora ostane med nami. Hvala našim lidam tó, ka so prišli na festival.

Jože Karba
podpredsednik

Enotedenski izlet slovenske manjšinske samouprave Székesfehérvár po Sloveniji

Slovenska manjšinska samouprava v Székesfehérváru je organizirala enotedenski izlet v Slovenijo, ki se ga je udeležilo osem oseb, pet pripadnikov slovenske manjšine v Székesfehérváru in trije člani samouprave.

Krenili smo 27. julija zjutraj in popoldne smo prispeli v Dolgo vas, kjer smo imeli prenočišče. Po malici smo malce počivali in se nato dogovorili o programih našega izleta. Naslednji dan dopoldne smo si ogledali znamenitosti Lendave in smo se kopali v Termah Lendava. 29. julija smo bili

bogato razstavo v Galeriji. Nato smo obiskali Knjižnico Lendava, ki ima več kot 130

Člani slovenske manjšinske samouprave Székesfehérvár v Galeriji-muzeju Lendava

povabljeni v Galerijo-muzej Lendava, kjer nas je direktor Franc Gerič seznanil z zgodovino muzeja. Naša skupina si je z zanimanjem ogledala

tisoč gradiv. Na koncu našega obiska smo obljubili, da bomo knjižnici podarili 100-150 knjig v madžarskem jeziku. Za to obljubo so bili knjižni-

čarji zelo hvaležni. Popoldne smo si v Kobilju ogledali katališko cerkev. Ta majhen iz-

let je bil za našo skupino tudi spominjanje na že pokojne starše in stare starše, na našo mladost, na katere prizorišče smo se – čeprav za kratek čas

– lahko vrnili. 30. julija smo se odpravili proti Goričkoga. V Motvarjevcih smo si ogledali staro, reformacijsko pokopališče, kjer smo našli tudi 150-180 let stare grobove. V Selu smo pa obiskali kapelo romansko rotundo, ki so jo zgradili templarji. Naš izlet je vodil tudi v Maribor, kjer smo lahko občudovali naravne lepote pod Alpami. Naslednji dan, 2. avgusta, pa smo se po kosilu odpravili proti domu.

Skupina se lepo zahvaljuje za ta čudoviti izlet, ki sta ga financirali slovenska manjšinska samouprava v Székesfehérváru in Občina Székesfehérvár.

István Grabecz
Predsednik slovenske manjšinske samouprave Székesfehérvár

... DO MADŽARSKE

Predsednica demokratske stranke (MDF) postala zopet Ibolya Dávid

Na seji demokratske stranke, ki je bila 27. septembra, so izglasovali predsednico stranke, to je ponovno postala Ibolya Dávid. Dobila je 207 glasov od veljavnih 303. Tako bo začela Dávid že svoj šesti predsedniški mandat. Predsednica na naslednjih parlamentarnih volitvah obljublja približno 10 odstotkov glasov in 2-3 evropske poslance. »Z več kot dvotretjinsko podporo sem bila izvoljena za predsednico. To ni le zaupanje meni, temveč tudi konzervativnemu in protikorupcijskemu programu, ki je v ospredju politike demokratske stranke,« – je po glasovanju izjavila Ibolya Dávid.

Čedalje več brezposelnih

Po mnenju Zveze mladih demokratov (Fidesz) tako večinska kot manjšinska vlada Ferenc Gyurcsány ni mogla rešiti problema brezposelnosti in nizke zaposlenosti. Na to je prejšnji teden opozorila Ildikó Bernáth, političarka Fidesza. Kot je povedala, ima čedalje manj ljudi zaposlitev, število brezposelnih je približno milijon in enako število prebivalcev živi od priložnostnih del.

Skoraj polovica volilcev je za predčasne volitve

Po raziskavi Mediane 46 odstotkov vprašanih vidi rešitev političnih razmer v predčasnih volitvah. Na volitvah bi Zveza mladih demokratov (Fidesz) dobila 44 odstotkov glasov, socialistična stranka pa 19 odstotkov. Madžarsko demokratsko stranko (MDF) in liberalno stranko (SZDSZ) bi volilo 3 odstotke volilcev. Na lestvici najbolj priljubljenih politikov vodi predsednik države László Sólyom, ki je 60 odstotkom vprašanih simpatičen. Na drugem mestu je Lajos Kósa (Fidesz), župan mesta Debrecen. Viktor Orbán, predsednik Fidesza, je na četrtem mestu. Najmanj priljubljena politika sta finančni minister János Veres in vodja poslanske skupine liberalne stranke János Kóka.

»Ge sam edno zimau samo djabke pa krüj djo«

Tak brž je prišla gesen, ka smo ranč vpamet nej vzeli. Gnauk samo prišo nikši sövern timer, pa od ednoga dneva do drugoga dneva je hladno gratalo. Leko ka je malo bola hladno, dapa tak mislim, ka gesen je eden najlepši letni čas. Tašoga reda zrejli največ sadja, med njimi djaboke tö. Gnauk svejta je v Porabji telko djabok bilau, ka so s kaulami vozili na odajo. Tau se je zdaj malo spremenilo. Stare djablani so taposenile, nauve so se pa samo malo posadile. Stari sort je od leta do leta menja. Sreča zato, ka je tau nej vsepovsedik tak. V Ritkarovci pri Vajnini se ešče dosta stari sort djablani najde. Gda sam tam odo, *Miška Ropoš* so se ranč kreda dejvali, ka do djaboke šli brat.

• *Dosta djabok baude letos, če ste telko lad naprej vzeli, pravim kak prejk nijj staplam.*

»Hvala Baugi, zato baude. Dosta več bi bilau, samo tej vetraovi so bili, toča, pa etak je dosta dolaspadnilo pa zagnililo. Zdrave malo ostanajo vrkaj. Cajt je že tū, pa moramo se brigati za posaudu, kama mo je tadejvali. Tak ka potejm, kak tū zgotauvim, že dem brat.«

• *Štera so dojspadnila, pa ji je toča stoukla, ka te s tistimi delali?*

»Tista nutsemelemo, pa na žgenje mo je pelali. Etak zato niši hasek itak baude. Čakali smo, ka do kipüvali te, ka so dojspadnile, dapa tak vögleda, ka s tauga nika nede. Tam po Vogrskom je letos sploj dosta djabok, pa zato so vejn nej prišli odkipüvat.«

• *Dosta djablani mate?*

»Té djablani so zvekšoga ešče vse mlade, pa té ešče stalno ne rodijo. Zato ka smo je en čas tazapistili, pa

so starejše vse taposenile. Doma so zato itak potrejbne djaboke, pa so doste vrejdn, če je nej trbej küp-

»Mamo žlato, spoznance vsenakraje, oni pridejo pa go nesejo kak cukar. Zato ka je tau dobra pa zdra-

• *Kelko časa berete djaboke, dočas ka zgotauvite?*

»Pet, šest dni mi trbej, dočas vse dojdajo, te če stoj

Miška Ropoš

ti. Samo te človek vej, kak so drage.«

• *Kakšne sorte djabok mate?*

»Tiste mam, ka so ešče doma na Gorejnjom Seniki bile, krumštul, ciganijske, ulceban, krumpinc, mošanske, tikevne, pa vse zmejs.«

• *Tau so te vse stare sorte?*

»Te so najbaukše, zato ka te visko zrastejo, pa dugo živijo. Samo tau, ka gda bereš, te garico moraš nücati.«

• *Pozimi se dosta djaboke ponüca pri vas?*

»Sploj dosta, ge tū vsikši den djejm. Gnauk kauli desete vöre, pa te večer ešče najbolje. Tau je sploj zdravo, zato ka dosta vitaminov majo v sebi. Ženske tū vsikši drugi den nika djabočnoga pečejo, kompot küjejo, tak ka pri nas dosta taodide. Etašoga reda ešče malo mošta tö delamo pa pidjemo. Tak ka so djaboka zlata vrejdn.«

• *S palinkov ka delate, ka go vözažgete?*

va palinka. Mi sploj skrb mamu, ka notrisemelemo, zato je pa žmana naša palinka.«

• *Vi palinko ne pijete?*

Ciganijske djabke so nej samo lejpe, liki dišijo tö

»Ge sam prvin fejst piu palinko, dapa zdaj več nej. Človek je že starejši pa ne smej telko piti. Malo zrzan-ka, pau kupice, kak gda bi vrastvo notravzejo.«

pomaga. Vejpa edno leto je petnajset mejtrov bilau samo tisti djabok, štere so dojspadnile, pa smo je pelali na odajo. Tista velka djab-

blan tam naprej je gnauk deset mejtrov djabok mejla, letos pa tak vögleda ka ešče več baude.«

• *Zdaj te meli mesto za djaboka, zato ka je tam ozajerk gotova zamanica.*

»Zamanica je kredi, dapa nej za djaboke, liki za marino repo. Tam pa djaboke ne mora držati. Tak sam si brodo, ka ge mo

tö tak delo kak v Sakalovci, tam gde sam slüžo. Tam smo vöskopali edno deset mejtrov dugo djamo, pa tak štirideset centimetrov šurko. Slamo smo notradjali,

pa v te šanc smo djaboke notrazosipali. Tau smo pokrili s slamov, potistim smo pa z zemlaup pokopali. Prauto kak je trbelo, tak smo je te nazaj vöbrali. Vejš, kak so žmane bile, ešče majša so taše bile, kak če bi je te dola z drejv pobrali.«

• *Prvin, gda so delat odli, te so krüj pa djaboke nesli z daumi, tau je rejsan tak bilau?*

»Ja, tau je tak bilau, zato ka te je ešče nej taši svejt biu kak zdaj. Krüj pa djaboke ali krüj pa oreje smo djeli, tau je biu vsakdanejši.«

• *Kak se leko krüj pa oreji vküper djejo?*

»Gnauk probaj pa š te vedo.«

• *Tau je že zato davnik bilau.*

»Davnik je bilau, dapa istino bilau. Ge gda sam pojbiček biu, edno cejlo zimau sam samo tau djo, nika drugo nej. Zato ka bojna bila pa je velko srmastvo bilau, nej bilau djesti. Tau več mladina gnesden ranč ne da valati, ka smo mi prvin trpeli. Zdaj, če mo tau pripovejdo, te do se smejali z mene. Naj Baug ne da, ka bi te svejt, tau srmastvo nazajprišo.«

• *Prvin so te djaboka ešče več vrednosti mela kak zdaj, nej?*

»Preveč so je drago kipüvali. Vagon so naklajali, zato ka v tauj krajini je strašno dosta djabok bilau. Bilau je tak, ka je deset foringašov pelalo nagnauk djaboka notra v Varaš.«

• *Vi tö dosta djabok mate, vam se splača z nji mi spavlati?*

»Vejš, ka se splača, če ranč nej samo v forintaj. Briga je zato velka, dapa človeka veseli, gda vidi, ka lopau cvetijo, rodijo, sploj pa te, gda je žmano djejm.«

Karel Holec

OTROŠKI

NAŠA ZLATA RIBICA

Svejt je čüdno vküper napravljeni. Lidge ne võrvlejo najbole, ka bi se godili čüdeži. Depa po drugoj strani bi trno radi bili, ka bi se godili. Te je pa sploy nej čüdno, ka v zlate ribice ne võrvlejo, bi je pa radi meli bar v bližnjom potoki. Pa ništerni ranč ne vejo, ka una rejsan tam živé.

KELKO ZLATI RIBIC

Lidge smo na tom svejti zatoga volo, ka mlajše mamó. Kak bi se tou enjalo, bi lidge preminouli. Pa je pri ribaj ranč tak. Kak pa bi leko ovak bilou. Depa kak je tou gé pri zlati ribicaj?

- Čüj, zlata ribica! Ti maš ato pa mamó, - jo je enoga dneva pitala edna trno klajfarska riba.

- Vejš, ka mam. Kak bi pa nej mejla, - jo je čüdno pogledala zlata ribica.

- Ka pa brate pa sestre tö maš, - jo je migalo tadale.

- Vej pa nega ene ribe na tom svjeti, ka bi samo edno ribo mejla za sina ali pa za čerko.

- Aha, - je brodila tadale klajfarca. - Pa so uni tö zlati, kak si ti, ali so vcejlak ovakšni.

- Uni so takšni gé kak ti pa vse druge ribe. Samo ge sam od svoji bratov pa sester zlata ribica.

- Aha, - jo je migalo eške bole. - Kak pa tou, ka si ti vcejlak ovakša od nji. Škem pražti, ka si samo ti zlata.

- Tou pa zato, ka bi ovak bilou na svejti preveč zlati ribic. Sto pa je eške kaj takšnoga vido, - si je zlata ribica brodila, ka zdaj gvüšno zgotouvita té guč.

Depa riba je nej pa nej škela zgotouviti.

- Ka pa ti, ti eške ne boš mejla mlajšov?

- Kaj bi pa nej! Ranč sam si ziskala moža. Pa se zgučavava, kelko mlajšov va mela. Un ji šké meti največ kak leko. Ge pa ji škem meti eške gnouk telko, - se je lažala, samo naj enja spitavati.

Depa nikak nej.

- Joooooojjjjjj, tou je pa trno lepou čüti! Vejn do vsi tak čedni, kak si ti, ka nej? - je cejla sijala od sreče, ka tou ranč una zvejdla prva v potoki.

- Nej samo tou, ka do tak čedni. Uni do najbole čedni, ka je moj mouž zlati ribak iz velkoga potoka eške bole čeden od mene. Pa nej samo tou. Vsi naja mlajši do zlati. Tak zlati, ka je niške ranč nede mogo gledati. Ja, tak do se svejtiti!

Na zdaj njoj je dun lampe dola zaprla. Edno pet minutov jo je samo nejmo gledala, po tistom pa se začnola zaganjati gor pa doj po potoki. Plavalala je najbole brž, kak je leko. Kcuj pa je kričala, ka do pomalek meli v potoki preveč dosta zlati rib. Telko zlati rib do meli, ka de se potok začno zvati zlati potok. Druge ribe so jo samo z debelim gledale. Kak bi pa ovak? Vej pa vsikša riba vej, ka niena zlata ribica ne more meti mlajšov. Njim je zavole tou, ka so zlate, ka so čalejrske. Depa klajfarce z dobre vole vse takšo tapozabijo, samo ka leko klajfe nosijo.

Bole so se druge ribe smedjale iz nje, bole je gvüšna bila v tou, ka istino guči. Zato so jo tanjale. Pa je minoulo že sedem lejt od tistoga pogučavanja, una pa eške itak guči, kelko zlati mlajšov de mejla zlata ribica. Te pa naj guči, če nema drugoga dela. Bar ribam veseldje dela pa zlati ribici tö.

Miki Roš

ALI STE VEDELI ...

ZAKAJ SE VČASIH KADI IZ REKE?

KER SE V ZRAKU NAD REKO IZLOČIJO VODNE KAPLJICE.

Hladen zrak vsebuje manj vlage kot topel. Ko je zrak nad reko hladnejši od vode, se vodni hlapi zberejo v kapljice. Vidimo jih kot meglico.

Slovarček:

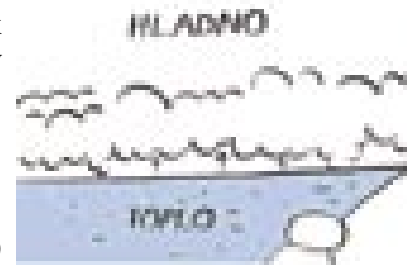
zrak - levegő

izločiti - kiválik

vodne kapljice - vízcseppek

vlaga - nedvesség

vodni hlap - vízpára

(Vir: www.h-e.si)

GOSTOVALI SMO V RAČAH

V okviru Mednarodnega leta jezikov so učiteljice OŠ Rače pripravile projekt, v okviru katerega so cel teden spoznavali različne države (kulture, jezike, jedi, glasbo...). Posebej so se posvetile svojim sosedom. Spoznavale so Slovenijo, Italijo, Avstrijo, Hrvaško, Madžarsko.

Zadnji dan, 26. septembra, se je na šoli odvijal zaključni kulturni program, na katerega je bila povabljena OŠ Števanovci.

Učenci šole Rače so bili prese-nečeni, ker sploh niso vedeli, da pridejo gostje iz Madžarske. V šolo smo prispeli ob 10. uri. V zgradbi se je že slišala madžarska glasba. Po televizijskih zaslonih so prikazovali slike iz vseh krajev Madžarske. V jedilnici na mizah so bile mad-

vadnici. Dvorana je bila polna gledalcev: učenci, učitelji, nekateri starši, zastopniki občine. Na začetku je ravnatelj Jožef Jurič pozdravil vse udeležence. Zahvalil se je vsakemu, ki je

zapeli slovenske pesmi pod vodstvom profesorice glasbe Eve Kukor. Gostitelji so izrazili željo, naj nekaj zapojemo tudi v madžarskem jeziku. Naš nastop je bil uspešen, dobili smo

Učenci OŠ Števanovci nastopajo v Račah

Veseli trenutki na igrišču

žarske zastave. V kuhinji pa so kuhali madžarsko kosilo »bográcsgulyás«.

V kulturnem programu smo se predstavili kot slovenska manjšina na Madžarskem. Prireditev je bila v lepi, veliki telo-

sodeloval pri projektu. Potem smo se s polurnim programom predstavili mi, gostje. Učenci so zaplesali slovenske plese, katere jih je naučila Marija Rituper, spremljal pa jih je Boris Velner na harmoniki. Dve učenki sta

velik aplavz.

Po kosilu so nas spremljali v Maribor na kratek izlet. Bili smo v Mestnem akvariju, sprehajali smo se po lepem mestnem parku, naši otroci so doživeli lepe trenutke na igrišču.

Zahvaljujemo se gospema Mojci in Aniti, ki sta nas sprejeli in spremljali. Hvala tudi Zvezi Slovencev na Madžarskem, ki nam je omogočila sodelovanje na tej prireditvi. Hvala učiteljem OŠ Rače za prijaznost, za topel in iskren sprejem.

Glede prihodnosti smo se zmenili, da se bomo srečali na Madžarskem.

Anica Salai

Fotografiji:

Eva Kukor

KAUT

MLAŠEČI

